

Balanç d'un any al Ministeri de Cultura

La batalla de Solé Tura

El Jordi Solé Tura ideòleg socialista, fustigador del nacionalisme, no s'ha evaporat en esdevenir el Jordi Solé Tura, ministre de Cultura. Ben al contrari, han encaixat perfectament.

Ja sé que això no s'ho creurà ningú, però sincerament no tenia ganes de ser ministre i no he fet res per ser-ho". Però al mes de març de l'any passat, Felipe González el va cridar per acompanyar-lo en el seu cinquè govern. I li va oferir la cartera de Cultura. Les males llingües diuen que no era el primer de la llista del president per a aquest càrrec, però ara ja és igual. El BOE del 13 de març de 1991 feia inapel·lable el seu nomenament. Ell, Serra i Borrell, els tres del Barça, eren l'alineació de gala que presentava el PSC a Madrid. "No necessito passar per l'experiència de ser ministre per a demostrar el que sóc", va dir. Certament, no li calia. A Catalunya tot-hom el coneixia.

Jordi Solé Tura és d'aquells homes que no deixa indiferent ningú, que desperten grans passions i grans odis a la vegada. Pels socialistes catalans és una figura emblemàtica, venerada, gairebé intocable. Forjat en la lluita antifranquista, en les files del PSUC, va ser exiliat a França i a Romania i expulsat del partit per festejar amb els dissidents Jorge Semprún i Fernando Claudín. Va fundar Bandera Roja, però va tornar al partit. Finalment, al 1981 abandonà el marxisme-leninisme per reaparèixer poc temps després, primer com a independent i després amb carnet, dins la família socialdemòcrata, la casa comuna de l'esquerra. Els socialistes el van rebre amb la porta oberta: duia sota el braç la Constitució i l'Estatut, dels quals havia estat redactor. Però també portava dos llibres més, *Catalanisme i revolució burgesa* i *Nacionalitats i nacionalismes*, que han servit de far ideològic d'un sector majoritari de l'esquerra d'aquest país. En el primer denunciava el nacionalisme com a fenomen burgès contrari als interessos de les classes populars i en el segon equiparava nacionalisme i conflicte: "el

Jordi Solé Tura és d'aquells homes que no deixa indiferent ningú: desperta passions i grans odis alhora.

D.UMBERT

problema principal dels nacionalismes és que no poden acceptar aquest model sense ambigüitats, perquè deixarien de ser el que són. I en no poder acceptar-lo, cal posar-lo en qüestió sistemàticament, són un factor constant d'instabilitat". Per lògica política, tota la veneració que desperta dins la família socialista es converteix, amb idèntica intensitat, en aversió dins la família nacionalista, més enllà de la rivalitat partidista estricta.

Amb aquests antecedents, el seu nomenament com a ministre de Cultura aventurava, ja abans de començar, conflictes. Per dos motius. En primer lloc, el ministeri al qual anava a parar Jordi Solé Tura era precisament una de les institucions de l'estat que el nacionalisme català més ha reivindicat històricament que desaparegués. Fa poc més d'una setmana, el senador Joaquim Ferrer presentava una interpellació demanant al govern espanyol què pensava fer-ne, del Ministeri de Cultura. En el seu escrit, el portaveu de CiU al Senat qüestionava la pervivència d'aquest ministeri, com sigui que, basant-se en el marc constitucional, tots els estatuts d'autonomia reconeixen la cultura com a competència exclusiva, cosa que contrasta "amb l'actual existència d'un Ministeri de Cultura amb una pesada estructura i amb una contínua intervenció en tots els nivells i sectors". La petició no era nova. Abans que ell, Miquel Roca i Jordi Pujol ja s'havien manifestat en el mateix sentit, de manera que les relacions entre govern de la Generalitat i Ministeri de Cultura han estat sempre incòmodes. En segon lloc, el fet que la persona designada per a ocupar el ministeri fos català, amb unes preses de posició tan clares i contundents com les de Solé Tura, incrementava el perill de confrontació institucional Ministeri-Generalitat.

Un any després de la seva designació, així ha estat. Jordi Solé Tura, conseqüent amb el model d'estat que propugna, ha situat com una de les seves prioritats al llarg d'aquests mesos justificar l'existència d'aquest ministeri. En el seu primer any de mandat, les manifestacions sobre aquest punt han estat constants i reiterades, totes destinades a fer desaparèixer la polèmica sobre l'existència del Ministeri de Cultura, el que ell anomena "dubte hamletia". La clau d'aquesta batalla teòrica han estat les paraules cooperació i col·laboració, sobre les quals s'ha d'organitzar l'activitat d'un ministeri amb disset comunitats autònomes d'un estat plurilingüe i pluricultural: "Estic convençut

que no existeix cap autonomia que pugui resoldre completament els seus problemes únicament des de dins del seu propi marc. Per tant, és necessari un organisme central que atengui aspectes que les autonomies no poden resoldre i que, d'altra banda, sigui un factor de cooperació i de col·laboració absolutament decisiu". La solució pràctica que ha proposat Jordi Solé Tura és d'establir una coordinació estable mitjançant la creació d'una comissió de consellers de cultura "que superi la desconexió entre els diversos poders públics en temes de cultura i eviti els conflictes que es donen avui dia".

Però el ministre, almenys en els seus dotze primers mesos de gestió, no ha tingut gaire sort, sobretot en la seva relació amb la Generalitat de Catalunya, ja que en el cas de la Generalitat valenciana o del govern Balear ha estat molt diferent. En el cas del Principat, Solé Tura partia d'una situació pactada prèviament: el pacte Semprún-Guitart. Aquest acord, signat l'estiu del 1990 i contestat des de diversos sectors nacionalistes i culturals, significava d'alguna manera que el govern de CiU legitimava l'acció del Ministeri a Catalunya, però en canvi, aquest estava, també d'alguna manera, obligat a pactar la seva actuació al Principat amb la Generalitat. El nou ministre es va comprometre a continuar el pacte, no sense algun matís: "La Generalitat creu que alguns ministeris, especialment el de Cultura, no poden intervenir a Catalunya sense passar pel seu sedàs. I això no és així. Hi ha temes que exigeixen col·laboració i convenis, i altres que no". El primer encontre oficial entre ministre i conseller tingué lloc a primers del mes de juliol de 1991, quatre mesos després de la designació. La reunió es realitzà a Madrid i va ser sol·licitada pel conseller Joan Guitart, preocupat per la continuïtat dels acords firmats amb Semprún. Solé Tura es compromet a respectar-los i acorden de crear una comissió mixta de seguiment, que serveixi alhora per a incrementar el nivell de col·laboració en els aspectes recollits per l'acord: inversions en infraestructures, política de subvencions, foment del mecenatge i projecció internacional de la cultura catalana. La primera presa de contacte era positiva i semblava que l'esperit Semprún encara no ha mort. Però no li'n faltava gaire. Dos mesos després, el mateix conseller, referint-se al seu interlocutor, afirmava: "Ha demostrat una agressivitat amb la qual no m'havia trobat mai amb els ministres que

he conegut d'Educació i Cultura. Es fa molt difícil de parlar amb una persona segons la qual sembla que els nacionalismes semblen un impediment per a un bon funcionament del país".

Aquest clima d'enfrontament té la seva traducció pràctica en diversos aspectes de gestió (Fira del Llibre de Frankfurt, Arxiu de Salamanca,...), però la més emblemàtica va ser la llarga tardor de pugna sobre el dèficit del Liceu. La màxima institució operística catalana arrossega un dèficit de gairebé sis mil milions, que la Generalitat proposa de saldar amb l'assumpció per les quatre institucions consorciades de l'import del deute. Cada institució, segons la proposta de la Generalitat, hauria d'aportar-hi el mateix tant per cent que aporta al pressupost ordinari del teatre: 32,5% la Generalitat, 37,5% el ministeri, 20% l'Ajuntament i 10% la Diputació. Solé Tura presenta de seguida certes reticències i veu amb més bons ulls la proposta que havia fet Maragall sobre el mateix problema, consistent a cedir la titularitat de les instal·lacions del Liceu a un grup d'entitats financeres durant un període de 15 o 20 anys, a canvi que es fessin càrrec del deute. La negociació va entrar en *impasse* que va anar acompanyat d'un creuament d'acusacions. Guitart va advertir que si el ministeri no pagava la seva part el Liceu hauria de tancar, cosa que va ser titllada de demagògica per Solé Tura, que replicà acusant la Generalitat d'haver provocat el deute impedint que el ministeri entrés en el consorci. Finalment, al mes de desembre hi va haver la signatura de l'acord, de forma discreta i el mateix dia que es firmava l'acord per a la primera fase de la construcció del MNAC. Solé Tura tancà l'any amb la polèmica simbòlicament més significativa, quan Omnium Cultural es va negar a comptar amb l'assistència del ministre de Cultura en el sopar de la Nit de Santa Llúcia. Aquest fet no va tenir continuïtat en el sopar que Obra Cultural Balear, vinculada amb Omnium a la Federació Lull, organitza cada 31 de desembre, ja que aquesta entitat sí que va convidar formalment el ministre, tot i que no va poder-hi assistir-hi.

Però segurament que el cop més directe que ha rebut Jordi Solé Tura contra la legitimació de l'existència del seu ministeri, no ha vingut de fora, sinó de dins. Els pressupostos del govern per a l'any 1992 han reduït considerablement l'assignació a Cultura: un 4% menys que no l'any an-

El conseller de la Generalitat de Catalunya, Joan Guixà va dir d'ell: "ha demostrat una agressivitat amb la qual no m'havia trobat mai amb els ministres que he conegut d'Educació i Cultura".

D.UMBERT

Un any..., deu frases per a la història

—“El problema principal que tenen els nacionalistes amb mi és que sóc català.”

—“La cultura catalana és la que es fa a Catalunya en català i en castellà.”

—“No es pot governar bé, si cada problema s'ha de discutir disset vegades amb cada una de les autonomies.”

—“Catalunya no és possible al marge de l'estat.”

—“Sempre existeix la temptació de definir la identitat cultural enfront d'un enemic, sobretot si és el centre.”

—“La conservació dels valors tradicionals de la cultura espanyola és un dels principals reptes que afronta el món cultural espanyol davant l'entrada en vigor de l'Acta Única Europea.”

—“Les disputes nacionalistes són el nostre primer problema cultural.”

—“Madrid 92 no serà el parent pobre.”

—“Contraposar Catalunya a la resta d'Espanya és perjudicial.”

—“El mitjà de Tàpies no em produeix cap entusiasme extraordinari.”

terior, cosa que li retalla la seva capacitat de maniobra. Concretament, i segons el projecte de pressupost presentat i que després va ser ratificat per les Corts amb poques modificacions, es retallen més del 50% les transferències de capital, destinades a la creació i millora de les infraestructures culturals en col·laboració amb ajuntaments i comunitats autònomes, a què es destina una partida de 1.500 milions, mentre que, per exemple, en l'apartat del mateix pressupost dedicat a inversions, s'assignen 4 mil milions a la reforma del Teatro Real, 3.300 a la Biblioteca Nacional o 1.100 al Centre d'Art Reina Sofia. Els únics capítols que obtenen un augment percentual són el de despeses de personal i el de despeses corrents. Amb aquesta distribució, i sobretot amb la retallada de les transferències de capital, que és el que justifica i legitima l'existència del ministeri i la seva actuació en el conjunt de l'estat, Solé Tura mateix va anunciar, pocs dies després, que obriria un debat al si del govern i del PSOE sobre el futur i la necessitat, o no,

del Ministeri de Cultura.

El resultat del debat, si és que ja s'ha dut a terme, encara s'ignora. Qui sí que ha debatut la qüestió i té una proposta molt clara és CiU. La intenció de la coalició és de convertir el ministeri en una secretaria d'estat, que depengui de Presidència, i que centri la seva activitat bàsicament en la projecció exterior, deixant la gestió cultural en mans de les autonomies. Aquesta idea, segurament avui inacceptable pel PSOE, pot esdevenir realitat, si les properes eleccions generals fan que la majoria socialista necessiti un soci més o menys estable per a governar. I el soci, en la seva agenda de peticions, i bastant amunt, hi té aquesta. Però Solé Tura pot estar tranquil, si el resultat no l'acompanya, potser haurà perdut la batalla, i segurament la guerra, però sempre podrà trobar una frase com la que va dir al gener passat: “Mai no podran dir que la meua actuació com a ministre hagi estat hipotecada per la meua actitud anterior”.

Pere Martí